

Retsudvalget
REU alm. del - Svar på Spørgsmål 606
Offentligt

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

JUSTITSMINISTERIET
Lovafdelingen

Dato: 15. april 2009
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2009-792-0852
Dok.: RAJ40946

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 606 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 17. marts 2009. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen (SF).

Brian Mikkelsen

/
Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 606 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Hvor mange gange har danske domstole inden for de sidste 5 år givet anonymitet til vidner, og hvor mange gange er der givet anonymitet til vidner i hhv. Sverige og Norge?”

Svar:

Rigsadvokaten og Domstolsstyrelsen har oplyst, at afgørelser om anonyme vidner ikke registreres. Der foreligger derfor ikke oplysninger om, hvor mange gange danske domstole inden for de sidste 5 år har truffet afgørelse herom.

Det svenske justitsministerium har til brug for besvarelsen af spørgsmålet oplyst, at et vidnes navn altid skal oplyses under en straffesag. Det er imidlertid muligt for vidnet at opholde sig i et separat rum under afhøringen. Herudover kan politiet og anklagemyndigheden undlade at angive vidnets adresse i anklageskriftet og i politirapporterne. Tiltalte og andre vil i så fald stadig kunne indhente oplysninger om vidnets adresse gennem skattemyndighederne, medmindre skattemyndighederne hemmeligholder adressen.

Det svenske justitsministerium er ikke i besiddelse af statistiske oplysninger om anonyme vidner, jf. ovenfor. Det er ikke usædvanligt, at vidnet opholder sig i et andet rum under afhøringen under straffeprocessen. Endvidere sker det regelmæssigt, at vidnets adresse ikke oplyses i anklageskriftet og i politirapporterne. Derimod er det meget sjældent, at et vidnes adresse holdes helt hemmelig fra skattemyndighedernes side.

Det svenske justitsministerium har herudover supplerende oplyst følgende:

”När det gäller möjligheten för vittnen att lämna sin berättelse inför rätten utan att den tilltalade är närvarande har rätten att beakta regleringen i 5 kap. 10 § rättegångsbalken. Enligt nämnda paragraf kan rätten besluta att den tilltalade ska följa förhöret via ljudöverföring från ett angränsande rum eller att vittnet ska få delta i rättegången via videoförbindelse, t.ex. från en annan plats i landet. Det senare kan vara aktuellt, om det har uttalats hot mot vittnet och det därför är olämpligt att han eller hon kommer personligen till rättegången. I båda fallen fordras att vittnet känner påtaglig rädsla för att vara närvarande i rättssalen.

Den svenska lagen (2006:939) om kvalificerade skyddsidentiteter innebär att vissa personer med känsliga befattningar inom polisen,

säkerhetspolisen och försvaret ges en fiktiv identitet vid sidan om sin riktiga identitet. Den fiktiva identiteten kan användas t.ex. då en tjänsteman inom säkerhetspolisen vittnar i en brottmålsrättegång. I en sådan situation är tjänstemannen skyldig att upplysa rätten om att hans personuppgifter är fiktiva. Den som har en kvalificerad skyddsidentitet är, som alla andra vittnen, skyldig att inställa sig personligen till en rättegångsförhandling och att svara på frågor från rätten, åklagaren och den tilltalade. Dock kan den som har en kvalificerad skyddsidentitet vägra att svara på frågor om t.ex. hur säkerhetspolisen är organiserad och hur den arbetar.”

Der er, som det fremgår, ikke mulighed for anonym vidneførsel i Sverige.

Endelig har Justitsministeriet til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra det norske justitsministerium, der har oplyst følgende:

”Ved lov 28. juli 2000 nr. 73 ble det innført en hjemmel i straffeprosessloven for retten til å bestemme anonym vitneførsel for retten og for politiet i saker om overtredelse av nærmere angitte bestemmelser (§§ 130 a og 234 a i straffeprosessloven). Dette gjelder blant annet ved overtredelse av straffeloven §§ 192 (voldtekt), 229 tredje straffalternativ (legemsbeskadigelse med betydelig skade til følge), 231 (grov legemsbeskadigelse), 233 (drap), 266 (utpressing), 268 jf. 267 (grovt ran) eller forsøk på disse bestemmelser. Bestemmelsene trådte i kraft 1. august 2001.

Vilkåret for at anonym vitneførsel kan tillates, er at det kan være fare for en alvorlig forbrytelse som krenker livet, helsen eller friheten til vitnet eller noen vitnet står i et slikt forhold til som nevnt i § 122, eller for at muligheter for et vitne til å delta skjult i etterforskningen av andre saker av samme art vil bli vesentlig vanskeliggjort.

Ifølge en studentavhandling fra 2008 har §§ 130 a og 234 a blitt brukt svært få ganger frem til i dag.

Det fremgår også av politiets hjemmeside (www.politi.no) at bestemmelsen ennå ikke i særlig grad har blitt benyttet. Det antas her at dette kan ha sammenheng med at enkelte vitner, for eksempel informanter fra utlandet i større narkotikasaker med internasjonale forgreninger, kan synes noe skeptiske til at siktedes forsvarer etter bestemmelsen i hovedsak skal gjøres kjent med vitnets identitet.”

Det kan tilføjes, at den norske straffeprosesslovs § 130 a om anonym vidneførsel for retten har følgende ordlyd:

”§ 130a. I saker om overtredelse av straffeloven §§ 132 a, 147 a, 151 a, 162 annet eller tredje ledd, 192, 229 tredje straffalternativ, 231, 233, 266, 268 jf. § 267, § 317 jf. § 162 annet eller tredje ledd eller § 317 jf. § 268 jf. § 267 eller ved overtredelser som nevnt i al-koholloven § 10-1 tredje ledd - eller forsøk på slik forbrytelse - kan retten etter begjæring fra statsadvokaten ved kjennelse bestemme anonym vitneførsel når det om vitnets identitet blir kjent, kan være fare

- a) for en alvorlig forbrytelse som krenker livet, helsen eller friheten til vitnet eller til noen vitnet står i et slikt forhold til som nevnt i § 122, eller
- b) for at muligheten for et vitne til å delta skjult i etterforskningen av andre saker av den art som er nevnt foran, blir vesentlig vanskeliggjort.

Anonym vitneførsel kan besluttes bare dersom det er strengt nødvendig og det ikke medfører vesentlige betenkeligheter av hensyn til den siktedes forsvar.

Anonym vitneførsel kan gå ut på ett eller flere av følgende tiltak:

- a) at vitnets navn ikke opplyses,
- b) at det ikke gis andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, eller
- c) at det settes i verk fysiske eller tekniske tiltak for å holde vitnets identitet hemmelig.

Dommere, lagrettemedlemmer, aktor, forsvarer og bistandsadvokat skal opplyses om vitnets navn og gjøres kjent med andre forhold som er av betydning for saken. Opplysningene skal likevel ikke gis til forsvareren dersom han motsetter seg det.

De som får opplysninger etter tredje ledd, plikter å bevare taushet om alle opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Avslår retten begjæringen om anonym vitneførsel, faller taushetsplikten bare bort når det er klart at påtalemyndigheten likevel vil føre vitnet under full identitet, jf. § 130. Polititjenestemenn som kjenner vitnets identitet, har tilsvarende taushetsplikt.

En avgjørelse under saksforberedelsen av om anonym vitneførsel skal tillates, treffes i lagmannsretten av tre fagdommere. I tingretten tar rettens leder avgjørelsen.

En kjennelse som tillater anonym vitneførsel, skal angi det saksforholdet som retten har funnet bevist som grunnlag for avgjørelsen. Retten skal også opplyse de grunner den har lagt vekt på ved avgjørelsen av om vilkårene i bestemmelsen her er oppfylt.”